

کلیدواژه‌ها: خانواده، خانواده‌ی عادی، خانواده‌ی مطلقه، طلاق.

چکیده

هدف پژوهش حاضر، «بررسی و مقایسه‌ی عملکرد خانواده‌های عادی و مطلقه‌ی شهر تهران» است که در آن بر بعد عملکردی خانواده، در حوزه‌های حل مشکل، ارتباط، تعامل نقش‌ها، آمیزش عاطفی و پاسخ‌دهی عاطفی، کنترل رفتار و عملکرد کلی تأکید شده است. در این پژوهش پاسخ‌های زنان و مردان عادی و مطلقه و هم‌چنین پاسخ‌های خانواده‌های عادی و مطلقه مورد بررسی و مقایسه قرار گرفت. روش نمونه‌گیری در این پژوهش به صورت نمونه‌گیری در دسترس برای زوج‌های مطلقه و زوج‌های عادی است. ابزار سنجش پرسش‌نامه‌ی محقق ساخته‌ی باز پاسخ که بر مبنای پرسش‌نامه‌ی بسته پاسخ FAD (که در سال ۱۳۷۴، توسط نجاریان، هنجار شده است)، تهیه شده. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها، آمار توصیفی و شاخص‌های آماری نظیر فراوانی، درصد و آمار استنباطی، شاخص‌های آماری خی‌دو و آزمون حقیقی فیشر که برای بررسی و مقایسه‌ی عملکرد خانواده‌های عادی و مطلقه در شش حوزه‌ی ذکر شده، می‌باشد.

نتایج نشان می‌دهد، خانواده‌های مطلقه در مقایسه با خانواده‌های عادی در زمینه‌ی حل مشکلات خود با دشواری‌هایی مواجه‌اند، میان اعضای خانواده ارتباط خوبی وجود ندارد و در زمینه‌ی تعامل نقش‌ها، روابط عاطفی، کنترل رفتار و عملکرد کلی به طور ضعیف‌تری عمل کرده‌اند.

مقدمه

با توجه به اهمیت نظام خانواده به‌عنوان اولین ساختار جامعه که پایه و اساس تربیت و تعلیم فرزندان و روابط رسمی و قانونی زن و مرد به شکل یک استاندارد مشروع و مقبول در آن بنیان نهاده می‌شود، اهمیت توجه و حفظ چنین ساختاری با در نظر گرفتن نقش روحی، روانی، عاطفی، اجتماعی و رفتاری آن و الگوبرداری فرزندان در یک محیط عاطفی کاملاً مشهود است (بارنس^۱، ۲۰۰۳، ترجمه‌ی عباسی دلویی، ۱۳۸۳). خانواده‌های برخوردار از کارکرد سالم، سوای بقای خود در قالب یک نظام، موجب شکوفایی توان بالقوه‌ی یکایک اعضای خود می‌گردند، یعنی به آن‌ها اجازه می‌دهند با اعتماد و اطمینان خاطر در پی کوشش‌گری و خودیابی برآیند (گلدنبرگ^۲ و گلدنبرگ، ترجمه‌ی حسین شاهی برواتی، نقش‌بندی و ارجمند، ۱۳۸۲).

شواهد نشان می‌دهد، خانواده‌هایی که عملکردی کارآمد دارند نسبت به خانواده‌هایی که عملکرد آن‌ها ضعیف و ناکارآمد است، بسیار قوی‌تر عمل می‌نمایند (موسوی، ۱۳۷۹).

اعضای خانواده در هنگام رویارویی با موقعیت‌های فشارزا و دشوار، استرس را تجربه می‌کنند و استرس موجب ناراحتی، تنش یا نومییدی آن‌ها می‌شود، موقعیت فشارزا، سامانه‌ی خانواده را مختل می‌کند مگر این که خانواده بتواند خود را با وضعیت تازه سازگار نماید. برای این که خانواده به عملکرد عادی خود بازگردد و مشکل

طلاق، بحران زندگی

بررسی و مقایسه‌ی عملکرد خانواده‌های عادی و مطلقه‌ی تهران

زهرا نظری
کارشناس ارشد مشاوره خانواده

را حل کند، به کوشش زیادی نیاز دارد (موسوی، ۱۳۷۹).

باید توجه داشت که خانواده از لحاظ ساختار، دارای نظام عاطفی پیچیده‌ای است که می‌تواند دست‌کم سه یا چهار نسل را دربرگیرد (گلدنبرگ و گلدنبرگ، ترجمه‌ی حسین شاهی برواتی و همکاران، ۱۳۸۲). طلاق این پیچیدگی عاطفی را بیشتر می‌کند. طلاق یکی از بحران‌های مهم زندگی می‌باشد و دارای زوایای پیدای و پنهانی است که تمامی جوانب مختلف جامعه‌ی انسانی را دربرمی‌گیرد (نصر)

اصفهانی و همکاران، ۱۳۸۳). طلاق یکی از بحران‌های موقعیتی است که در بسیاری موارد، بهداشت روانی خانواده را خدشه‌دار می‌کند. در دنیای کنونی، وقوع طلاق به‌قدری شایع شده است که گاه امری عادی تلقی می‌شود. با وجود این که آمار طلاق روز‌به‌روز رو به فزونی است هنوز هم برای والدین و کودکان حادثه‌ی غم‌انگیز و تنش‌زایی محسوب می‌شود (سیده فاطمی، ۱۳۸۳).

اشنایدر و همکاران (۲۰۰۵) نشان داده‌اند که بیشتر کودکان در خانواده‌های ناسالم در مقایسه با کودکان در خانواده‌های سالم در شرایط نامطلوب آموزشی و اجتماعی هستند، هم‌چنین فنگ و بالبی (۲۰۰۳) بیان کرده‌اند که کودکان خانواده‌های طلاق گرفته مشکلات روان‌شناختی بیشتری نشان می‌دهند و در مدرسه عملکرد خوبی ندارند.

بیش از نیمی از کودکان در سنین مدرسه، علائم زیر را نشان می‌دهند؛ پریشان و عصبانی می‌شوند، به نظر می‌رسد که با هویت جنسی خود راحت نیستند، احساس طردشدگی می‌کنند و عملکردشان در مدرسه کاهش می‌یابد. نوجوانان احساس می‌کنند که عزت‌نفس‌شان کاهش یافته و خودمختاری هیجانی پیش‌رس آن‌ها در ارتباط با احساسات منفی در مورد طلاق

والدینشان رشد یافته است. عصبانیت و سردرگمی آن‌ها اغلب به مشکلات ارتباطی، استعمال مواد، کاهش عملکرد مدرسه، رفتارهای نامناسب جنسی، افسردگی، پرخاشگری و رفتارهای متخلفانه منجر می‌شود. در همه‌ی سنین کودکان به‌طور مداوم علائم روان‌تنی بروز می‌دهند و علائم به‌عنوان پاسخی به عصبانیت، فقدان، غم و تخلیه‌ی احساس می‌باشد (کوهن^۲، ۲۰۰۲، به نقل از بوپاتریکس، ۲۰۰۶).

نرخ طلاق به‌طور حیرت‌آوری در ۸۰ سال گذشته در ایالات‌متحده بالا رفته است (کلی^۴ و رینامین^۵، ۲۰۰۳). بر طبق برآوردی در ایالات‌متحده، حدود ۵۰ درصد از دواج‌های اول و ۶۰ درصد از دواج‌های دوم به طلاق می‌انجامد (هانوم^۶، ۲۰۰۴). پژوهش‌ها نشان می‌دهد که در کشور ما نرخ طلاق از ۷/۹ در سال ۷۵ به ۱۰/۴ در سال ۸۱، افزایش یافته است (موسوی چلک، ۱۳۸۳).

روند صعودی آمار طلاق در کشور، نگرانی‌ها را در جامعه افزایش داده است. پیامدهای منفی جدایی دلیل افزایش این نگرانی‌ها می‌باشد. از این‌رو ضروری است که از طریق مطالعه‌ی تفاوت‌های موجود در عملکرد خانواده‌های عادی و مطلقه، عوامل مؤثر در ایجاد بهداشت روانی افراد شناسایی و زمینه‌های ایجاد جامعه‌ی سالم فراهم گردد.

طلاق یکی از بحران‌های مهم زندگی می‌باشد و دارای زوایای پیدای و پنهانی است که تمامی جوانب مختلف جامعه‌ی انسانی را دربرمی‌گیرد

بیش از نیمی از کودکان طلاق در سنین مدرسه، علایم زیررانشان می دهند؛ پریشان و عصبانی می شوند، به نظر می رسد که با هویت جنسی خود راحت نیستند، احساس طردشدگی می کنند و عملکردشان در مدرسه کاهش می یابد

سؤال‌های پژوهش

۱. آیا عملکرد خانواده‌های عادی و مطلقه در زمینه‌ی حل مشکل متفاوت است؟
۲. آیا عملکرد خانواده‌های عادی و مطلقه در زمینه‌ی ارتباط اعضای خانواده و درک متقابل متفاوت است؟
۳. آیا عملکرد خانواده‌های عادی و مطلقه در زمینه‌ی تعامل نقش‌ها متفاوت است؟
۴. آیا عملکرد خانواده‌های عادی و مطلقه در زمینه‌ی پاسخ‌دهی و آمیزش عاطفی اعضای خانواده متفاوت است؟
۵. آیا عملکرد خانواده‌های عادی و مطلقه در زمینه‌ی کنترل رفتار اعضای خانواده، متفاوت است؟
۶. آیا عملکرد خانواده‌های عادی و مطلقه در زمینه‌ی عملکرد کلی متفاوت است؟

روش اجرای پژوهش

این پژوهش، پژوهشی توصیفی از نوع تحلیل محتواست. در روش توصیفی، بیش‌ترین توجه محقق به شناسایی و بررسی منابع مورد نیاز و جمع‌آوری اطلاعات، تلفیق، مقایسه، تنظیم و ارائه‌ی گزارش جامعی از آن‌ها می‌باشد. در این پژوهش که از روش تحلیل محتوا استفاده شده، عنصر پیام در ارتباطات انسانی مورد مطالعه قرار گرفته است. پیام می‌تواند به صورت‌های مختلف باشد که در این پژوهش به صورت مفهوم است.

جامعه‌ی آماری

جامعه‌ی آماری این پژوهش، شامل کلیه‌ی زوج‌های مطلقه‌ی مراجعه‌کننده به

دادگاه‌های واقع در شمال و جنوب تهران است. هم‌چنین مجموعه‌ای از زوج‌های عادی که از نظر سن، جنس، تحصیلات، مدت ازدواج و منطقه‌ی سکونت با زوج‌های مطلقه هم‌تا شده‌اند.

نمونه‌ی آماری

نمونه‌ی مورد مطالعه ۵۰ زوج می‌باشد، ۲۵ زوج عادی و ۲۵ زوج مطلقه با دامنه‌ی سنی ۴۵-۲۵ و تحصیلات زیر دیپلم، دیپلم، و لیسانس. نمونه‌های مطلقه با مراجعه به دادگاه‌های واقع در شمال و جنوب تهران در تاریخ ۸۷/۱/۲۰ تا ۸۷/۳/۲۰ به صورت در دسترس انتخاب شدند و نمونه‌های عادی از طریق همراهان آن‌ها و عده‌ای دیگر از زوج‌های عادی در دو مدرسه‌ی بزرگسال واقع در شمال و جنوب تهران به صورت در دسترس انتخاب گردیدند.

هدف پژوهش

هدف این پژوهش، بررسی و مقایسه‌ی عملکرد خانواده‌های عادی و مطلقه‌ی شهر تهران است. از این رو بیش‌ترین توجه محقق به شناسایی و بررسی مفاهیم مربوط به عملکرد خانواده‌های عادی با همان مفاهیم در عملکرد خانواده‌های مطلقه و هم‌چنین، مقایسه، تنظیم و ارائه‌ی گزارش جامعی از آن‌ها است.

روش گردآوری اطلاعات و داده‌ها

از آن‌جا که این پژوهش توصیفی و از نوع تحلیل محتوا می‌باشد، جمع‌آوری اطلاعات و داده‌های مورد نیاز برای آن به ترتیب زیر صورت گرفته است:

۱. به منظور مقایسه‌ی عملکرد خانواده‌های عادی و مطلقه، پرسش‌نامه‌ی محقق ساخته‌ی باز پاسخ، بر مبنای پرسش‌نامه‌ی بسته پاسخ FAD که در سال ۱۳۷۴، توسط نجاریان هنجار شده

بود، تهیه گردید و مفاهیم اساسی آن در شش حوزه‌ی حل مشکل، ارتباط، نقش‌ها، پاسخ‌دهی و آمیزش عاطفی، کنترل رفتار و عملکرد کلی مورد بررسی قرار گرفت. یادآوری این نکته لازم است که پرسش‌نامه‌ی باز پاسخ محقق ساخته، پس از انجام یک مطالعه‌ی مقدماتی بر روی ۳۰ نفر و انجام اصلاحات لازم توسط چند تن از متخصصین، مورد بازبینی قرار گرفت و روایی صوری و محتوایی آن مورد تأیید متخصصین قرار گرفت.

۲. در این مرحله پاسخ‌هایی که افراد عادی و مطلقه به پرسش‌نامه‌ها داده بودند مورد مطالعه قرار گرفت و تحت مقوله‌های شش‌گانه کدگذاری گردید سپس با روش تحلیل محتوا مورد تجزیه و تحلیل، مقایسه و ارزیابی قرار گرفت.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، در این پژوهش از شیوه‌ی تحلیل محتوای توصیفی و از شاخص‌های آمار توصیفی نظیر درصد و فراوانی و هم‌چنین آمار استنباطی، شاخص‌هایی نظیر آزمون آمار خی دو و آزمون حقیقی فیشر استفاده شده است. از این رو مفاهیمی که در ارتباط با عملکرد خانواده‌های عادی و مطلقه به کار رفته است، مشخصاً متضمن یکی از مفاهیم عنوان شده در پژوهش می‌باشند.

توصیف داده‌ها و تحلیل آماری سؤال‌های پژوهش

در این پژوهش به منظور توصیف و بررسی پاسخ‌های زنان و مردان عادی و مطلقه و پاسخ‌های خانواده‌های عادی و مطلقه، تجزیه و تحلیل داده‌ها به صورت آزمون سؤال‌ها، در دو بخش توصیف پاسخ‌ها و تحلیل آماری سؤال‌های پژوهش ارائه شده است. برای این پژوهش شش سؤال اصلی و برای هر کدام چند سؤال

فرعی در نظر گرفته شده است. هر کدام از سؤالات با توجه به پاسخ‌های داده شده به آن‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

تحلیل آماری سؤالات پژوهش

با توجه به نتایج به دست آمده در جدول ۱، چون داده‌های جدول، برای انجام آزمون χ^2 دو، شرط لازم را نداشت، از آزمون حقیقی فیشر استفاده شده است. چون $p=0/0001$ و از $0/5$ کوچک‌تر است، نشان می‌دهد که بین پاسخ‌های خانواده‌های عادی و مطلقه در زمینه حل مشکل تفاوت معناداری وجود دارد.

با توجه به نتایج به دست آمده در جدول ۲، چون داده‌های جدول، برای انجام آزمون χ^2 دو، شرط لازم را نداشت، از آزمون حقیقی فیشر استفاده شده است. چون $p=0/0001$ از $0/5$ کوچک‌تر

است، نشان می‌دهد که بین پاسخ‌های خانواده‌های عادی و مطلقه در زمینه ارتباط میان اعضای خانواده تفاوت معناداری وجود دارد.

با توجه به نتایج به دست آمده در جدول ۳، چون داده‌های جدول، برای انجام آزمون χ^2 دو، شرط لازم را نداشت، از آزمون حقیقی فیشر استفاده شده است. چون $p=0/0001$ و از $0/5$ کوچک‌تر است، نشان می‌دهد که بین پاسخ‌های خانواده‌های عادی و مطلقه در زمینه تعامل نقش‌ها در میان اعضا، تفاوت معناداری وجود دارد.

براساس نتایج مندرج در جدول ۴، چون مقدار χ^2 دوی محاسبه شده $(X^2=65/56)$ با درجه‌ی آزادی ۳ از مقدار X^2 جدول $(X^2=7/82)$ بزرگ‌تر است، با اطمینان ۹۵٪ نتیجه می‌گیریم که بین پاسخ‌های خانواده‌های عادی و مطلقه

در عامل پاسخ‌دهی و آمیزش عاطفی در خانواده، تفاوت معناداری وجود دارد.

با توجه به نتایج به دست آمده در جدول ۵، چون داده‌های جدول، برای انجام آزمون χ^2 دو، شرط لازم را نداشت، از آزمون حقیقی فیشر استفاده شده است. چون $p=0/0001$ از $0/5$ کوچک‌تر است، نشان‌دهنده‌ی آن می‌باشد که بین پاسخ‌های خانواده‌های عادی و مطلقه در زمینه‌ی کنترل رفتار تفاوت معناداری وجود دارد.

براساس نتایج مندرج در جدول ۶، چون مقدار χ^2 دوی محاسبه شده $(X^2=74/81)$ با درجه‌ی آزادی ۲ از مقدار X^2 جدول $(X^2=7/10)$ بزرگ‌تر است، با اطمینان ۹۵٪ نتیجه می‌گیریم که بین پاسخ‌های خانواده‌های عادی و مطلقه در عامل عملکرد کلی، تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول ۱. آزمون مجذور χ^2 دو طرفه، برای مقایسه‌ی پاسخ‌های خانواده‌های عادی و مطلقه

در زمینه‌ی حل مشکل

سؤال ۱: حل مشکل	فراوانی پاسخ‌های خانواده‌های عادی	درصد	فراوانی پاسخ‌های خانواده‌های مطلقه	درصد
۱. اعتقادات مذهبی	۱۷	۱۲/۱	۵	۳/۵
۲. گفت‌وگو و هم‌فکری و بررسی راه‌حل‌ها توسط زن و مرد	۴۵	۳۱/۹	۰	۰
۳. مشورت با دیگران	۲۱	۱۴/۹	۲۴	۱۷
۴. مشاوره با افراد متخصص	۰	۰	۱	۰/۷
۵. حل مشکل با قهر و دعوا	۸	۵/۷	۱۰	۷/۱
۶. باقی‌ماندن مشکل	۰	۰	۱۰	۷/۱

$$F = 65/64$$

$$P \leq 0/0001$$

جدول ۲. آزمون مجذور خی دوطرفه، برای مقایسه‌ی پاسخ‌های خانواده‌های عادی و مطلقه

در زمینه‌ی ارتباط میان اعضا

درصد	فراوانی پاسخ‌های خانواده‌های مطلقه	درصد	فراوانی پاسخ‌های خانواده‌های عادی	سؤال ۲: ارتباط میان اعضا
۳/۲	۳	۳۸/۹	۳۷	۱. خوب
۰	۰	۴/۲	۴	۲. عالی
۲/۱	۲	۵/۳	۵	۳. متوسط
۴۱/۱	۳۹	۵/۳	۵	۴. بد (سرد و کم‌رنگ)

$$F = ۶۶/۳۰$$

$$P \leq ۰/۰۰۰۱$$

جدول ۳. آزمون مجذور خی دوطرفه، برای مقایسه‌ی پاسخ‌های خانواده‌های عادی و مطلقه، در زمینه‌ی تعامل

نقش‌ها در میان اعضای خانواده

درصد	فراوانی پاسخ‌های خانواده‌های مطلقه	درصد	فراوانی پاسخ‌های خانواده‌های عادی	سؤال ۳: تعامل نقش‌ها در میان اعضای خانواده
۱۶	۱۷	۰	۰	۱. قبول همه‌ی امور زندگی (معیشتی، مراقبت از فرزندان، انجام امور داخلی) توسط زن
۱۷	۱۸	۰	۰	۲. قبول همه‌ی امور زندگی (معیشتی، مراقبت از فرزندان، انجام امور داخلی) توسط مرد
۴/۷	۵	۱۶	۱۷	۳. انجام امور داخلی به عهده‌ی زن
۵/۷	۶	۲۰/۸	۲۲	۴. تأمین درآمد خانواده به عهده‌ی مرد
۰	۰	۸/۵	۹	۵. تأمین درآمد خانواده به عهده‌ی مرد و زن
۱/۹	۲	۰	۰	۶. عدم انجام وظایف محوله
۰	۰	۹/۴	۱۰	۷. نقش مهم

$$F = ۷۹/۵۲$$

$$P \leq ۰/۰۰۰۱$$

جدول ۴. آزمون مجذور خی دوطرفه، برای مقایسه‌ی پاسخ‌های خانواده‌های عادی و مطلقه در زمینه‌ی پاسخ‌دهی و آمیزش عاطفی در خانواده

سؤال ۴: روابط عاطفی در خانواده	فراوانی پاسخ‌های خانواده‌های عادی	درصد	فراوانی پاسخ‌های خانواده‌های مطلقه	درصد
۱. عالی	۱۰	۱۰/۱	۰	۰
۲. خوب (با مهر و محبت)	۲۵	۲۵/۳	۷	۷/۱
۳. متوسط	۱۳	۱۳/۱	۲	۲
۴. بد	۲	۲	۴۰	۴۰/۴
$P \leq ۰/۰۰۰۱$		$X^2 = ۶۵/۵۶$		

جدول ۵. آزمون مجذور خی دوطرفه، برای مقایسه‌ی پاسخ‌های خانواده‌های عادی و مطلقه در زمینه‌ی کنترل رفتار

سؤال ۵: کنترل رفتار	فراوانی پاسخ‌های خانواده‌های عادی	درصد	فراوانی پاسخ‌های خانواده‌های مطلقه	درصد
۱. کنترل رفتار توسط زن	۱۹	۱۴/۳	۳	۲/۳
۲. عدم کنترل رفتار توسط زن و مرد	۳	۲/۳	۲۲	۱۶/۵
۳. کنترل رفتار توسط مرد	۲۰	۱۵	۸	۶
۴. عدم کنترل رفتار توسط زن	۰	۰	۱	۸
۵. کنترل رفتار توسط مرد	۲۴	۱۸	۱۸	۱۳/۵
۶. عدم کنترل رفتار توسط مرد	۰	۰	۸	۶
۷. کنترل رفتار توسط مرد خانواده	۰	۰	۷	۵/۳
$P \leq ۰/۰۰۰۱$		$F = ۵۰/۵۵$		

جدول ۶. آزمون مجذور خی دوطرفه، برای مقایسه‌ی پاسخ‌های خانواده‌های عادی و مطلقه در زمینه‌ی عملکرد کلی

سؤال ۶: عملکرد کلی	فراوانی پاسخ‌های خانواده‌های عادی	درصد	فراوانی پاسخ‌های خانواده‌های مطلقه	درصد
۱. خوب	۲۸	۲۵/۵	۲	۱/۸
۲. متوسط	۲۴	۲۱/۸	۰	۰
۳. بد	۸	۷/۳	۴۸	۴۳/۶
$P \leq ۰/۰۰۰۱$		$X^2 = ۷۴/۸۱$		

خانواده‌ی ناکارآمد، خانواده‌ای است که قادر به تأمین نیازهای تکاملی، حل مشکلات و تعارض‌های خود نیست و کارکردهایش مختل است و در حل مشکلات خود با دشواری مواجه می‌شود

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از جدول و تقابل فراوانی‌ها نشان‌دهنده‌ی آن است که ۳۱/۹ درصد خانواده‌های عادی در حل مشکل از گفت‌وگو و هم‌فکری و بررسی راه‌حل‌ها استفاده کردند و باقی‌ماندن مشکل در این خانواده‌ها صفر درصد گزارش شده است. در تأیید این مطلب ریان و همکاران (۲۰۰۵) می‌گویند: «در خانواده‌ی طبیعی مشکلات حل‌نشده‌ی کمی وجود دارد و خانواده دربارهی موضوعات به شیوه‌ای باز و روشن به بحث می‌پردازد.»

۷/۱ درصد خانواده‌های مطلقه مشکل را حل‌نشده گزارش کرده‌اند و هیچ‌کدام از آن‌ها (صفر درصد) از گفت‌وگو و هم‌فکری و بررسی راه‌حل‌ها استفاده ننموده‌اند. در تأیید این مطلب، والش در سال ۱۹۸۲، به نقل از بلینسکی و ورناکلیا (۱۹۹۹) می‌گوید: «خانواده‌ی ناکارآمد، خانواده‌ای است که قادر به تأمین نیازهای تکاملی، حل مشکلات و تعارض‌های خود نیست و کارکردهایش مختل است و در حل مشکلات خود با دشواری مواجه می‌شود.»

نتایج حاکی از آن است که زنان عادی و مطلقه در حل مشکل، حربه‌ی قهر و دعوا را بیشتر به‌کار برده‌اند و به نظر می‌رسد که این موضوع، ناشی از نقش فرهنگ و آموزش بر تفاوت‌های جنسیتی است.

نتایج حاصل از جدول و تقابل فراوانی‌ها نشان می‌دهد که ۳۸/۹ درصد خانواده‌های عادی ارتباط میان اعضا را خوب گزارش

کرده‌اند، درحالی‌که این رقم در خانواده‌های مطلقه ۳/۲ درصد گزارش شده است. همچنین ۴/۱ درصد خانواده‌های مطلقه ارتباط میان اعضای خانواده را بد گزارش کرده‌اند، درحالی‌که در این رقم در خانواده‌های عادی ۵/۳ درصد گزارش گردیده است. در تأیید این مطلب بیورزووالر (۱۹۸۳) می‌گویند: «افراد در ارتباط ساخت یافته انعطاف‌پذیری بیشتری دارند و ارتباط سست و انعطاف‌ناپذیر برای افراد و گسترش ارتباط آن‌ها مشکلاتی به‌وجود می‌آورد.»

ستیر در سال ۱۳۷۸، در رابطه با سبک‌های ارتباط این‌گونه مطرح می‌کند که، شیوه‌ای که خانواده با آن ارتباط برقرار می‌کند، بازتاب احساس ارزش به خود و اعضایش است، ارتباط ناکارآمد (مختل) که به صورت مبهم، ناقص، تصریح‌نشده، غیردقیق و مخدوش است، مشخصه‌ی نظام خانوادگی مختل است، وی چنین خانواده‌ای را آشفته معرفی می‌کند و معتقد است که در خانواده‌های بالنده، ارتباط، مستقیم، واضح، صریح و صمیمانه است.

یافته‌ها نشان می‌دهد که ۷۲ درصد زنان عادی و ۷۳ درصد مردان عادی ارتباط خود را خوب، عاطفی، دوستانه و با محبت گزارش کرده‌اند، درحالی‌که این رقم در زنان مطلقه صفر و در مردان مطلقه ۱۴/۲ درصد گزارش گردیده است و ۹۵٪ زنان مطلقه و ۸۰/۹ درصد مردان مطلقه ارتباط خود را سرد و بی‌روح، بی‌عاطفه، فاقد صمیمیت و غیرقابل تفهیم گزارش نموده‌اند.

نتایج حاصل از جدول و تقابل فراوانی‌ها نشان‌دهنده‌ی آن است که ۲۰/۸ درصد خانواده‌های عادی، تأمین درآمد خانواده را برعهده‌ی مرد ذکر کرده‌اند، درحالی‌که این رقم در میان خانواده‌های مطلقه ۵/۷ درصد گزارش گردیده و ۹/۴ درصد خانواده‌های عادی گزارش کرده‌اند که نقش مهمی دارند اما این رقم در خانواده‌های مطلقه صفر درصد گزارش گردیده است.

به نظر پارسونز، به نقل از اعزازی (۱۳۷۶)،

نقش مرد، دادن جایگاه اجتماعی به خانواده از طریق شغل و حفظ امنیت و آسایش خانواده از طریق درآمد شغلی اوست، و نقش زن ایجاد و حفظ روابط عاطفی در خانواده است. در این پژوهش نیز براساس نتایج حاصله، درصد بالایی از مردان تأمین درآمد خانواده را برعهده دارند و درصد بالایی از زنان به انجام امور داخلی می‌پردازند. همچنین در مواردی، تأمین درآمد خانواده برعهده‌ی مرد و زن است، اما نسبت به موارد ذکر شده درصد کمتری را به خود اختصاص می‌دهد، این موضوع با نظر بات (به نقل از اعزازی، ۱۳۷۶) مطابقت دارد که در مورد تقسیم نقش در خانواده دو الگو را معرفی می‌کند.

۱. الگویی که زن در محدوده‌ی وظایف سنتی و مرد نیز در این محدوده مسئولیت کامل دارد.

۲. الگویی که زن و شوهر در اکثر فعالیت‌ها همکاری می‌کنند و فعالیت‌های خانگی بین زن و شوهر تقسیم می‌شود. بات روابط گروه اول را مناسبات تفکیکی زناشویی و گروه دوم را مناسبات مربوط به نقش‌های مشترک نامیده است.

ریان و همکاران (۲۰۰۵) بیان کرده‌اند که در خانواده‌های سالم با کارکردهای تکمیل‌شده، نقش‌ها به‌صورت تخصیص‌یافته (تلویحی یا روشن، تناسب تکالیف، مهارت و قدرت در انجام تکالیف و تقسیم آن‌ها)، روشن و پاسخ‌گو مشخص می‌شود و در خانواده‌های ناسالم یک یا بیش‌تر از یک عضو به میزان زیادی بر تکالیف خانواده و پاسخ‌گویی می‌افزایند و کارکردهای نقش‌ها و وضوح مناسبی ندارند.

یافته‌های حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که انجام امور داخلی برعهده‌ی ۴۷/۲٪ زنان عادی و تأمین درآمد خانواده برعهده‌ی ۱۰۰ درصد مردان عادی است. این امر نشان‌دهنده‌ی سبک سنتی در تقسیم نقش در خانواده‌های عادی است. همچنین انجام همه‌ی امور زندگی (معیشتی، داخلی و خارجی) برعهده‌ی ۸۵ درصد زنان مطلقه

دفتر انتشارات کمک آموزشی

با مجله‌های رشد آشنا شوید

مجله‌های رشد توسط دفتر انتشارات کمک آموزشی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وابسته به وزارت آموزش و پرورش تهیه و منتشر می‌شوند:

مجله‌های دانش‌آموزی

(به صورت ماهنامه و ۸ شماره در هر سال تحصیلی منتشر می‌شوند):

- لغد کوزگ (برای دانش‌آموزان آمادگی و پایه‌ی اول دوره‌ی دبستان)
- لغد خواتون (برای دانش‌آموزان پایه‌های دوم و سوم دوره‌ی دبستان)
- لغد دانش‌آموز (برای دانش‌آموزان پایه‌های چهارم و پنجم دوره‌ی دبستان)
- لغد جوان (برای دانش‌آموزان دوره‌ی راهنمایی تحصیلی)
- لغد جوان (برای دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه‌ویچ‌دانشگاهی)

مجله‌های بزرگسال عمومی

(به صورت ماهنامه و ۸ شماره در هر سال تحصیلی منتشر می‌شوند):

- رشد آموزش ابتدایی
- رشد آموزش راهنمایی تحصیلی
- رشد تکنولوژی آموزشی
- رشد مدرسه فردا
- رشد مدیریت مدرسه
- رشد معلم

مجله‌های بزرگسال و دانش‌آموزی اختصاصی

(به صورت فصلنامه و ۴ شماره در هر سال تحصیلی منتشر می‌شوند):

- رشد برهان راهنمایی (مجله ریاضی برای دانش‌آموزان دوره‌ی راهنمایی تحصیلی)
- رشد برهان متوسطه (مجله ریاضی برای دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه)
- رشد آموزش قرآن
- رشد آموزش معارف اسلامی
- رشد آموزش زبان و ادب فارسی
- رشد آموزش هنر
- رشد مشاور مدرسه
- رشد آموزش تربیت بدنی
- رشد آموزش علوم اجتماعی
- رشد آموزش تاریخ
- رشد آموزش جغرافیا
- رشد آموزش زبان
- رشد آموزش ریاضی
- رشد آموزش فیزیک
- رشد آموزش شیمی
- رشد آموزش زیست‌شناسی
- رشد آموزش زمین‌شناسی
- رشد آموزش فنی‌وحرفه‌ای
- رشد آموزش پیش‌دبستانی

مجله‌های رشد عمومی و اختصاصی برای آموزگاران، معلمان، مدیران و کارکنان اجرایی مدارس، دانش‌جویان مراکز تربیت‌معلم و رشته‌های دبیری دانشگاه‌ها و کارشناسان تعلیم و تربیت تهیه و منتشر می‌شوند.

نشانی: تهران، خیابان ایرانشهر شمالی، ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش‌وپرورش، پلاک ۲۶۶، دفتر انتشارات کمک آموزشی.

تلفن و نمابر: ۰۲۱ - ۸۸۳۰۱۴۷۸

خوب گزارش کرده‌اند و بیان کرده‌اند که تنها دخالت اطرافیان سبب جدایی آن‌ها گردید و ۸۷/۵ درصد زنان مطلقه و ۷۶ درصد مردان مطلقه پاسخ‌دهی و آمیزش عاطفی خود را بد گزارش نموده‌اند.

یافته‌های حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که بین پاسخ‌های خانواده‌های عادی و مطلقه در زمینه‌ی کنترل رفتار تفاوت معناداری وجود دارد. نتایج حاصل از جدول و تقابل فراوانی‌ها نشان‌دهنده‌ی آن است که ۱۸ درصد خانواده‌های عادی و ۱۳/۵ درصد خانواده‌های مطلقه کنترل رفتار را توسط مرد در خانواده مطرح کرده‌اند که این امر نیز ناشی از اقتدار مرد در جامعه‌ی ما و ناشی از نقش فرهنگ در رفتارهای قالبی جنسیتی است. به نظر کارلسون و همکاران (۱۹۹۷) بعد کنترل رفتار با نظم و انضباط والدینی در مورد کودکان و انتظارات رفتاری بزرگسالان در ارتباط است. ۱۶/۵ درصد خانواده‌های مطلقه عدم کنترل رفتار را توسط خود و همسرشان مطرح کرده‌اند. در حالی که عدم کنترل رفتار توسط زن و مرد در خانواده‌های عادی ۲/۳ درصد گزارش گردیده است. به اعتقاد ریان و همکاران (۲۰۰۵) کنترل هرچومرجه‌گرایانه، غیرقابل پیش‌بینی است به نحوی که هیچ‌کس نمی‌داند چه‌چیز در انتظار است، بی‌ثباتی و بی‌پایگی که مشخصه‌ی این خانواده‌هاست معمولاً به عملکرد ضعیف خانواده منجر می‌شود.

یافته‌های حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که ۱۵/۹ درصد زنان عادی و ۵۴/۵ درصد مردان عادی کنترل رفتار را توسط زن و مرد بیان کرده‌اند؛ درحالی‌که این رقم در زنان و مردان مطلقه ۳/۱ و ۵/۷ درصد است. ۳۸/۶ درصد زنان عادی و ۳۱/۸ درصد مردان عادی و همچنین ۲۸/۱ و ۲۵/۷ درصد زنان و مردان مطلقه کنترل رفتار را توسط مرد در خانواده بیان کرده‌اند. ۴۰/۹ درصد زنان عادی و ۱۸/۷ درصد زنان مطلقه کنترل رفتار را توسط خود بیان نموده‌اند درحالی‌که این رقم در مردان عادی و

و ۶۲ درصد مردان مطلقه است. این امر نشان‌دهنده‌ی ناهماهنگی در تقسیم وظایف و تقسیم نقش‌ها است که با نظریان و همکاران (۲۰۰۵)، در افزایش بیش از حد تکالیف یک عضو و عدم وضوح نقش‌ها مطابقت دارد.

یافته‌های حاصل از پژوهش، نشان می‌دهد که بین خانواده‌های عادی و مطلقه در زمینه‌ی پاسخ‌دهی و آمیزش عاطفی در خانواده، تفاوت معناداری وجود دارد. نتایج حاصل در جدول و تقابل فراوانی‌ها نشان‌دهنده‌ی آن است که ۲۵/۳ درصد خانواده‌های عادی پاسخ‌دهی و آمیزش عاطفی در خانواده را خوب و ۲ درصد آن‌ها پاسخ‌دهی و آمیزش عاطفی را بد گزارش کرده‌اند درحالی‌که ۷/۱ درصد خانواده‌های مطلقه پاسخ‌دهی و آمیزش عاطفی را خوب و ۴۰/۴ درصد آن‌ها پاسخ‌دهی و آمیزش عاطفی را بد گزارش نموده‌اند.

کارلسون و همکاران (۱۹۹۷)، نشان داده‌اند که ارتباط به دو صورت کلامی و غیرکلامی و با تبادل اطلاعات در خانواده صورت می‌گیرد و به دو بخش ابزاری و عاطفی تقسیم می‌شود. کارلسون و همکاران (۱۹۹۷)، معتقدند که خانواده‌ها در بخش عاطفی ارتباط، مشکلاتی دارند و در بخش ابزاری، کارکرد خوبی دارند.

بارکر، ترجمه‌ی دهقانی در سال ۱۳۷۵، بیان کرده است که عموماً ارتباطات روشن برخلاف ارتباطات پوشیده، مطلوب هستند، حال آن‌که ارتباطات پوشیده که مبهم، فریبنده یا سردرگم هستند احتمال گنجی و تحریف‌شدن از سوی گیرنده را افزایش می‌دهند و به اضطراب می‌انجامد.

یافته‌های حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که ۵۸/۳ درصد زنان عادی و ۴۲/۳ درصد مردان عادی، پاسخ‌دهی و آمیزش عاطفی خود را خوب و ۴/۱ درصد زنان عادی و ۲/۸ درصد مردان عادی پاسخ‌دهی و آمیزش عاطفی خود را بد گزارش کرده‌اند. همچنین ۱۲/۵ درصد زنان مطلقه و ۱۶ درصد مردان مطلقه پاسخ‌دهی و آمیزش عاطفی خود را

